

5. Новикова М.А., Шама И.Н. Символика в художественном тексте. Символика пространства. – Запорожье: Верже, 1996. – 172 с.
6. Шама И.Н. Перевод – искусство понимать. – Запорожье: Просвіта, 2005. – 240 с.
7. Шелестюк Е.В. О лингвистическом исследовании символа // Вопр. языкознания, 1997. – № 4. – С. 125-142.
8. Эстетика немецких романтиков / Под ред. А.В. Михайлова. – М.: Искусство, 1987. – 312 с.
9. Энциклопедия символов, знаков, эмблем. – М.: Эксмо; Спб.: Мидгард, 2005. – 608 с.
10. Deutsche Literatur von Lessing bis Kafka: Digitale Bibliothek – Directmediapublishing GmbH, 1997.
11. Wahrig G. Deutsches Wörterbuch. – München: Bertelsmann, 2002. – 1451 S.

Семида О.В.
Національний технічний
університет України “КПІ”

КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ОБРАЗУ УКРАЇНИ У ФРАНЦУЗЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Когнітивний підхід у лінгвістиці досліджує процеси творення й розуміння природної мови, різноманітних типів знань та способи їх використання, тобто здійснює аналіз людської свідомості та мови, вивчає принципи мовної категоризації тощо. Одним із завдань когнітивного підходу до розкриття образу держави є вивчення актуального у сучасній лінгвістиці питання про застосування лексичних, стилістичних засобів та прагматичних прийомів для його створення. **Метою** дослідження є виявлення когнітивних структур подання стереотипної інформації у французькому медійному дискурсі, тобто тих концептів, у яких концептуалізується інформація про певні сучасні події нашої держави.

Концепт (*concept*) займає центральне місце в когнітивістиці. Виділяють [4, 28] такі типи концептів: концепти культури, концепти світогляду, емоційні концепти, текстові концепти тощо. Слід зазначити, що у медійному дискурсі присутні усі види вищезазначених концептів.

Концептуальний аналіз французького медійного дискурсу в нашому дослідженні ґрунтується на тематично-оцінній характеристиці смислового і прагматичного змісту газетних статей, присвячених Україні. В його основі лежить виділення концептів, тобто сукупно-статейних смислових прагматичних значень тих мовних знаків (слів у їхньому структурно-граматичному поєднанні), у яких доноситься певний зміст до свідомості читача. Кожен концепт є розповіддю на окрему тему, що висвітлюється у ньому. Концепт є смисловим поняттям мовного знаку, він означає зміст того поняття, обсяг якого є денотатом цього знаку.

У кожному концепті ми виділяємо актанти концепту – самостійні сутності з характерними для них властивостями й ознаками. Ознаки поділяються на статичні та динамічні. Статичні ознаки визначають актант за його параметрами й властивостями безвідносно до часу. Динамічні ознаки розгортаються в часі у вигляді фреймів. Отож, аналіз концептуальної інформації здійснюється за такою схемою: визначення концепту, виділення в ньому актантів, статичних предикатів, динамічних предикатів (аналіз фреймів) та виведення оцінки кожного предикату.

Кожен концепт має окрему тему. В основі концепту лежить реальна подія, тому розглянути концепт – означає проаналізувати причини, перебіг, учасників та наслідки події і вказати на прагматично-оцінні тенденції їх медійно-дискурсивної презентації.

Образ України можна спроектувати за допомогою аналізу концептів “ВЛАДА”,

“НАРОД”, “ВИБОРИ”, “ГАЗОВА ВІЙНА” та ін. У статті ми розглянемо більш детально концепт “НАРОД” з усіма притаманними йому характеристиками, що репрезентує образ нашої держави у французькому медійному дискурсі.

Концепт “НАРОД” є результатом реалізації характеристики актантів *société, les ukrainiens*, а також уособленням держави *l’Ukraine*. У французькому медійному дискурсі поняття українського народу та української держави взаємозамінні та набувають однакових характеристик. Статичні предикати концепту “НАРОД” реалізуються за допомогою кваліфікаторів, або так званих кваліфікативних предикатів, які допомагають охарактеризувати концепт різнобічно – у часі, у просторі, з точки зору психічних, фізичних та соціальних ознак та особливостей.

Кваліфікативні предикати концепту “НАРОД” можна розподілити на такі, що означають психічний стан, та такі, що характеризують соціально-політичний статус.

Кваліфікативні предикати на позначення **психічного стану** за ознакою *розрізнений, шокований, обдурений, активний, дієвий, відкритий, щирий* можуть трактуватися як позитивні [+], негативні [-] або нейтральні [0]:

– розрізнений: [-] *Une série de problèmes vont très vite se poser à l’Ukraine qui malgré sa révolution pacifique reste très divisée...*

Ici, comme dans toutes les villes de l’Est et en Crimée, la majorité de la population est russophone, à la différence des Ukrainiens de l’Ouest et du Centre, régions tournées vers l’Europe et creuset du sentiment national.

Наведені приклади демонструють різні синтаксичні засоби відтворення цього стану: як за допомогою складеного іменного присудка, значення якого підсилюється прислівником – *reste très divisée*, так і за допомогою протиставлення, використання виразів з антонімічним семантичним навантаженням, протиставлення їхнього змісту – *russophone <=> tournées vers l’Europe*. У фразі простежується схвалення проєвропейських настроїв, що ототожнюються з національно-патріотичними настроями: *ournées vers l’Europe et creuset du sentiment national*.

[-] *Il y voit une façon de résoudre “le schisme entre les deux Ukraine” : catholique rurale et “orange” à l’Ouest ; russophone, orthodoxe, industrielle et “bleue” à l’Est.*

У цій фразі описуються всі точки, у яких простежується розрізнення поглядів на подальший розвиток України: релігія – *catholique <=> orthodoxe*, спрямованість економіки – *rurale <=> industrielle*, політична прихильність – *“orange” <=> “bleue”*. Ці фактори відтворюють суперечності між заходом та сходом – *l’Ouest <=> l’Est*. Побудова фрази на антитезах підсилює трагічне значення розколу для українського народу, і в той же час фраза містить різнобічну метафоричну характеристику кожної з частин. Схизма (суто релігійний термін) постає і в сфері політики, і в сфері економічного устрою:

- шокований: [-] *Pour les Ukrainiens, le choc est d’autant plus rude que, dans l’Ukraine post-Koutchma*

- обдурений: [-] *Mais quelle que soit la nouvelle équipe dirigeante, les espoirs sont bel et bien déçus. La majorité des ukrainiens déçues*

- активний, дієвий: [+] *“Avec la “révolution orange”, les Ukrainiens ont cessé de regarder leur vie en spectateurs*

- відкритий, щирий: [+] *“L’Ukraine est devenue ouverte, parfois même trop ouverte*

Кваліфікативні предикати на позначення соціально-політичного статусу: молодший брат, позбавлений демократії, європейський, залежний економічно, у стані кризи:

- молодший брат: [-] *petit frère ukrainien*

- позбавлений демократії: [-] *L’Ukraine privée de démocratie*

- європейський: [+] “*Quel que soit notre statut - adhérents à l’Union européenne ou non - nous sommes néanmoins européens.*”

- залежний економічно: [-] *ne faut pas oublier que l’Ukraine connaît une situation économique très difficile. Le pays reste très dépendant de l’extérieur pour son approvisionnement en pétrole*

- у стані кризи: [-] *L’Ukraine dans l’attente d’un dénouement à la crise qui secoue ses institutions*

Кваліфікативні предикати на позначення ставлення до українського народу:

- ставлення інших країн: [+] *Les Etats-Unis continueront leur “travail” avec l’équipe ukrainienne, “tellement attachée à la démocratie (...) et au meilleur et plus prospère avenir du peuple ukrainien”, a-t-elle fait valoir aux côtés de M. Iouchtchenko.* З контексту впливає про позитивну позицію урядів інших держав, зокрема США щодо співпраці з країною, що набуває нових якостей, – демократична, з вільною політичною конкуренцією: [+] *Parallèlement, deux acquis primordiaux de la révolution – liberté d’expression et saine concurrence politique – reconnus jusque dans les rangs de l’opposition ont été salués par les observateurs en Ukraine et à l’étranger.*

L’Europe a besoin d’une Ukraine démocratique, où règnent la libre concurrence, la liberté de parole, etc. Aux yeux du monde, l’Ukraine doit faire la preuve qu’elle mène une politique honnête, transparente, qui va dans le sens des changements démocratiques. Ми спостерігаємо однозначну позитивну оцінку демократичних політичних змін в Україні як іноземних держав, так і українських політичних діячів:

- ставлення українських політиків: [+] “*Nous avons aujourd’hui une Ukraine indépendante et libre qui suit le chemin des autres pays d’Europe*”, a-t-il déclaré à la tribune (Iouchtchenko)

- ставлення народу: [-] *Quarante-trois pour cent considèrent que l’Ukraine “va dans le mur”*

У наведених прикладах протиставляється позитивне ставлення до подій на Україні українських політиків (*une Ukraine indépendante et libre qui suit le chemin des autres pays d’Europe*) та негативне ставлення самого народу, який відчуває всі недоліки та негаразди (*l’Ukraine “va dans le mur”*).

Концепт “НАРОД” знаходить своє відображення у концептуальних метафорах.

Розбіжності у поглядах – церковна схизма: *“le schisme entre les deux Ukraine” : catholique rurale et “orange” à l’Ouest ; russophone, orthodoxe, industrielle et “bleue” à l’Est.*

Демократичний курс – світло: *L’Ukraine émerge de l’ombre grise postsoviétique.*

Криза – полон для України: *L’Ukraine était en proie à une grave crise politique.*

Дніпро – символ розподілу країни: *c’est l’unique chance de rapprocher les deux rives du Dniepr*“, *le fleuve qui symbolise la ligne de partage du pays.*

Концептуальні метафори, які характеризують політичний курс України:

Євросоюз – будівля: *l’entrée de l’Ukraine dans la nouvelle maison européenne modifiera fortement la carte politique et économique de l’Europe.*

Viktor Youchenko presse Bruxelles d’ouvrir à son pays des perspectives d’adhésion

Курс – шлях: *la voie proeuropéenne et proatlantique suivie par l’Ukraine depuis la Révolution orange serait poursuivie*

Агітація Євроінтеграції – проповідь: *les valeurs qu’il professe sont simples : liberté et droits de l’homme*

З проаналізованого матеріалу можна зробити висновок про неоднозначну оцінку України, українського народу, а також української влади у французькому медійному

дискурсі. Характерним є схвалення певних соціальних явищ та змін, наприклад, демократизація суспільства, здобуття свобод. Щодо негативної оцінки, то вона не є однозначною, оскільки одночасно з негативним кваліфікатором наявні й ті, що позначають співчуття й співпереживання з приводу політико-економічних та соціальних негативних явищ в українському суспільстві.

Використана література:

1. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Волгоград, 2002. – 477 с.
2. Степанов Ю.С. Константы: Словарь русской культуры. – М.: 2001. – 990 с.
3. Стернин И.А. А Концепт и языковая семантика // Связи языковых единиц в системе и реализации. Когнитивный аспект. – Тамбов, 1999. – Вып. 2. – С. 17.
4. Wierzbicka A. Lexicography and conceptual analysis. – Ann Arbor, 1985. – 368 с.

*Скидан О.Г.
Севастопольський державний
технічний університет*

**ОСОБЕННОСТИ АКТУАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПТА
ТВОРЧЕСКАЯ ЛИЧНОСТЬ В ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТАХ У.С. МОЭМА**

В рамках современной когнитивной парадигмы лингвистики по-прежнему остается **актуальным** выявление взаимосвязи между концептуальной и языковой информацией, вопрос о том, как знания о мире воплощаются в речи. Выяснение характера влияния мыслительной деятельности на концептуализацию действительности средствами языка осуществляется путем анализа концептов как оперативных единиц мышления и способов их актуализации в словесной ткани текстов.

В современной концептологии в центре внимания исследователей оказывались различные концепты: эмоциональные, абстрактные, культурные и многие другие. Свое отражение нашли различные аспекты исследования концептов: описание языковых средств воплощения концептов и когнитивное моделирование вербализованных концептов [7; 3; 8], фреймовое представление концептов в разных дискурсах [1], исследование средств образного осмысления концептов [9;2], описание прагматических, национальных, гендерных и других характеристик вербализованных концептов и многие другие.

Новизна данного исследования состоит в систематизации научных подходов к моделированию концептов и обосновании собственного подхода к анализу концепта ТВОРЧЕСКАЯ ЛИЧНОСТЬ. Несмотря на универсальную ценность данного концепта для всех культур, он до настоящего времени не являлся предметом отдельного исследования. Известно, что концепты не являются изолированными “атомами” мышления, а понимаются в контексте структур предполагаемых фоновых знаний, доменов [11, 2], часто в роли домена при характеристике концепта может выступать другой концепт [4, 11]. Характеристика концепта ТВОРЧЕСКАЯ ЛИЧНОСТЬ предполагает обращение к иерархическому уровню более основных представлений, то есть к концептам ЛИЧНОСТЬ и ТВОРЧЕСТВО, которые выступают в роли доменов при его характеристике.

Концепты ЛИЧНОСТЬ и ТВОРЧЕСТВО относятся к основным объектам познания и описания, принадлежащих миру, наряду с такими объектами, как ОКРУЖАЮЩИЙ МИР и ВРЕМЯ. Данные концепты взаимосвязаны и входят в состав друг друга. Личность как воплощение субъектности издавна ассоциируется с творчеством, духовным